

між сталими положеннями), і, найголовніше, відтворити їх власним тілом, не маючи можливості контролювати свої рухи ззовні.

Вивчення нерухомих об'єктів включає розгляд малюнків, схем танцю, фотоматеріалів, скульптур і статуєток. Такі матеріали дозволяють зрозуміти лінії танцю, навчитись фіксувати позу. Рухомі об'єкти, використовувані в рамках наочного методу, включають показ викладачем, спостереження за іншими учасниками колективу, перегляд відеоматеріалів, спостереження за пластикою зображуваних істот або процесів (тварини, птахи, трудові заходи (наприклад, жнива, косовиця і таке інше), водограй, вир, хурделиця, дощ). Під час застосування наочного методу для підготовки танцю відбувається фіксація певних значущих моментів — поз, ліній, малюнків, принципів переходу між рухами.

Словесні методи в роботі з хореографічним колективом також відіграють важливу роль. Це бесіда, розповідь про зміст танцю, характеристика окремого образу, сюжету танцю, донесення його ідеї та змісту. Велику роль в застосуванні словесного методу в роботі з хореографічним колективом відіграє інтонація — емоційне забарвлення, сила голосу викладача і балетмейстера, які дозволяють правильно акцентувати рухи і втілювати задум постановника. До словесного методу відноситься також обговорення в процесі репетицій, внесення коректив в постановку, а також виконання рухів чи їх комбінацій зі слів педагога. Словесні методи в роботі з хореографічним колективом покликані узгодити уявлення і відчуття танцівників, загальний малюнок і рухи окремих учасників.

Практичні методи і прийоми також відіграють значущу роль в тренувально-репетиційній діяльності. Це різноманітні ігрові і творчі завдання, наслідування, багаторазові повторення рухів, змагання, втілення в хореографічному образі запропонованих викладачем істот, речей, процесів. Також до практичних методів можна віднести багаторазові повторення рухів, їх окремих комбінацій, репетиції та прогони.

Таким чином, загальнопедагогічні методи навчання — наочний, словесний, практичний — в роботі з хореографічним колективом набувають певної специфіки. Усі методи передбачають активну спільну діяльність педагога і учнів, керівника і танцівників. У процесі взаємодії учасники колективу виробляють свій особливий стиль, що сприяє розкриттю індивідуальності кожного, яка потім буде втілена в концертних виступах, зрештою, стане надбанням національної хореографічної культури.

А. Левшин

ДЕПОРТАЦІЯ КРИМСЬКИХ ТАТАР У ХОРЕОГРАФІЧНИХ ВІЗІЯХ СЬОГОДЕННЯ

A. Levshyn

DEPORTATION OF THE CRIMEAN TATARS IN CONTEMPORARY CHOREOGRAPHIC VISIONS

Сучасна українська хореографія дедалі частіше звертається до тем історичної пам'яті, національної ідентичності та колективних травм. Однією з трагічних сторінок історії, що знаходить своє відображення у хореографії, є депортація кримських татар 1944 р. Через танець хореографи прагнуть не лише відтворити події минулого, а й переосмислити їх у контексті сучасних викликів — війни, окупації Криму, відродження кримськотатарської культури.

Метою дослідження є виявлення особливостей втілення теми депортації кримських татар у сучасній хореографії, простежити засоби виразності, хореографічну мову та символіку, що використовуються для передання історичної пам'яті.

Тема депортації кримських татар отримує нове осмислення в сучасному сценічному просторі. У виставах і хореографічних творах використовуються елементи кримськотатарського фольклору, національні ритми та символіка, що поєднуються з сучасними формами танцю.

Одним із перших українських проєктів, присвячених цій темі, став балет «Хайтарма», створений за мотивами однойменного фільму Ахтема Сеїтаблаєва. У сценічній версії поєднано народні ритми, музичні мотиви та традиційні рухи кримськотатарського танцю з модерною пластикою. Через зміну темпу, динаміку рухів і контраст світла передано перехід від радості до болю, від вигнання до прагнення повернення. «Хайтарма» стала символом пам'яті, яка живе в тілі, танці, диханні виконавців.

Сучасний театр танцю «UZANVATI» у виставі «Пам'ять тіла» (2022) осмислює тему депортації через тілесну виразність і драматургію руху. У цій роботі тіло стає носієм емоційного досвіду, відображаючи напруження, страх, опір і надію. Танцювальна композиція поєднує етнічні елементи з техніками contemporary dance, що підкреслює універсальність теми вигнання й водночас її український контекст — досвід вимушених переселень і війни.

Також важливим мистецьким простором для розвитку цієї теми є діяльність центру «Кримський дім», який у 2020–2023 рр. підтримував низку хореографічних постановок і перформативних дійств, серед яких — «Сон на чужині» (2021 р.). У цій роботі танець поєднано з музикою та документальними свідченнями, створено образ втрати дому, туги за землею предків і духовного зв'язку з Батьківщиною. Хореографічна мова твору побудована на повторюваних колових рухах, які символізують циклічність історії та незнищенність культури.

Таким чином, хореографія стає засобом не лише естетичного вираження, а й культурного діалогу, сприяє переосмисленню історичної травми та відновленню колективної пам'яті. Особливу увагу хореографи приділяють драматургії як носію емоційного досвіду: через рух, дихання, напруження тіла глядач занурюється у стан втрати, туги, але й відродження. Таке поєднання традиційного та сучасного танцю формує нову художню мову української хореографії, що звертається до теми пам'яті та гідності.

Отже, дослідження теми депортації кримських татар у хореографічному мистецтві має не лише естетичне, а й культурно-соціальне значення. Танцювальні твори, що осмислюють цю тему, сприяють збереженню історичної пам'яті, формуванню національної ідентичності та міжкультурному діалогу. Перспективним напрямом подальших досліджень є створення нових сценічних проєктів, які поєднують традиційні мотиви кримськотатарського танцю з сучасною експресією.